

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ

Навчально-науковий інститут цивільного захисту
Кафедра соціальних і гуманітарних дисциплін

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ

Загальна обов'язкова навчальна дисципліна
за освітньо-професійною програмою «Охорона праці»
підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
у галузі знань 26 Цивільна безпека
за спеціальністю 263 Цивільна безпека
мова навчання – українська

Рекомендовано кафедрою
соціальних і гуманітарних дисциплін
на 2024- 2025 навчальний рік.
Протокол від «25» серпня 2024 року №1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної
дисципліни «Філософія»

2024 рік

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни.

Філософія історично є найбільш абстрактним рівнем самоусвідомлення та пізнавальної діяльності взагалі. Особливістю курсу «Філософії» є те, що компетентності, набуттю яких він сприяє, покликані стати інтеграторами множини дисциплін професійної і спеціальної підготовки студентів. Перевагами курсу є й те, що філософська рефлексія механізмів та специфіки продукування сучасного наукового та науково-практичного знання – це необхідна складова успішної фахової діяльності майбутнього бакалавра.

Знання, отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Філософія», сприятимуть формуванню у здобувачів теоретичних засад духовної культури особистості, які відповідають сучасним викликам та запитам, що постають у практичній діяльності майбутніх бакалаврів. Набуті знання створюють зрозумілий, двосторонній та продуктивний взаємозв'язок програми навчальної дисципліни зі змістом всієї освітньої програми. Адже курс «Філософія» інтегрується не лише з курсами «Політології», «Соціології», «Історії та культури України», «Фізики», а й з усім комплексом навчальних дисциплін, що спрямовано на реалізацію в освітній діяльності принципу міждисциплінарної взаємодії.

Знання з курсу сприятимуть зростанню рівня фахової компетентності спеціалістів технічного профілю, допоможуть орієнтуватися в сучасному просторі культури, протегуватимуть формуванню їх активної громадянської позиції.

Процес навчання відбувається у відповідності з особистісно-орієнтованою моделлю і системно-діяльнісним підходом.

Силабус дисципліни «Філософія» розроблено на засадах академічної доброчесності та з урахуванням недопущення корупції в освітньому середовищі.

Інформація про науково-педагогічного працівника

Загальна інформація	Горенко Леся Михайлівна, старший викладач кафедри соціальних і гуманітарних дисциплін факультету цивільного захисту, кандидат історичних наук, доцент
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет 413. Номер телефону: 098-275-9-573
E-mail	Горенко Леся <lesia_horenko@nuczu.edu.ua>
Наукові інтереси	Стосуються проблематики аграрної історії України.
Професійні здібності	Організаційні та комунікативні якості; навички навчання та викладання; навички організації та здійснення наукової діяльності.

Наукова діяльність за освітнім компонентом	Кандидат історичних наук за спеціальністю 07.00.01 - історія України. Автор та співавтор 5 колективних монографій, понад 30 наукових фахових публікацій у вітчизняних та міжнародних виданнях.
--	--

Час та місце проведення занять з навчальної дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться згідно затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщується на сайті інституту (<https://chipb.dsns.gov.ua/ua/Osvitnya-diyalnist.html>).

Консультації з навчальної дисципліни проводяться протягом семестру щовівторка з 14.00 до 15.00 в кабінеті № 245. В разі додаткової потреби здобувача в консультації час погоджується з викладачем.

Мета вивчення дисципліни: формування в майбутнього фахівця світоглядної культури, чітких знань щодо сутності філософії, її структури, усвідомлення об'єктивної й суб'єктивної реальності, розкриття основного змісту пізнавальної діяльності, оволодіння системою філософських категорій, типологією філософських систем, розуміння філософського вчення про розвиток і законів діалектики, практичного способу людського буття в природному та соціальному культурному просторі, визначення мети і цінності людської життєдіяльності в суспільстві, характеристика людського буття в соціальному культурному просторі.

У результаті вивчення дисципліни здобувач вищої освіти повинен отримати:

знання:

- проблемно-методологічної специфіки філософської культури;
- категоріального апарату філософських систем діалектичної традиції;
- провідних концепцій філософії у їх проекції на онтологічну, гносеологічну, антропологічну, соціальну, етичну, естетичну проблематику;
- головних напрямів інтерпретації об'єктивної та суб'єктивної реальності в якості способів осмислення основного питання філософії;
- сутність глобалізації як соціально-екологічного процесу, глобальних проблем сучасності;
- засад і змістовної специфіки культурних практик: релігії та релігійності, моралі та моральності, естетичного і художнього виміру світовідношення людини;

уміння/навички:

- орієнтуватись у філософській проблематиці, осмислювати філософські тексти;
- аналізувати і прогнозувати суспільні явища й процеси;
- грамотно мислити і формулювати свої думки, володіти логікою;
- інтерпретувати явища культури в їх світоглядних засадах (відносно

практики цивілізації та культурного процесу);

комунікацію:

- здатність працювати в команді;
- здатність мотивувати людей та рухатися до нової мети;
- донесення до свого соціального оточення ідей, проблем, власного досвіду та аргументації;
- збір, інтерпретація та застосування даних;

відповідальність та автономію:

- здатність працювати автономно;
- здатність до адаптації та дії в новій ситуації; здатність приймати обґрунтовані рішення.

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти
	очна (денна, вечірня)
Статус дисципліни (обов'язкова загальна або обов'язкова професійна або вибіркова)	обов'язкова загальна
Навчальний рік	2024 – 2025
Семестр(и)	1-й
Обсяг дисципліни:	
- в кредитах ЄКТС	3,0
- загальна кількість годин	90
- кількість модулів	1
Розподіл часу за навчальним планом (в годинах):	
- лекції	22
- практичні заняття	-
- семінарські заняття	24
- лабораторні заняття	-
- курсовий проект (робота)	-
- інші види занять	-
- самостійна робота	44
- індивідуальні завдання (науково-дослідне)	-
Форма підсумкового контролю	
(курсова робота (курсний проект); диференційований залік; іспит)	диференційований залік

Передумови для вивчення дисципліни

Передумовою для вивчення дисципліни є базові знання отримані у шкільному курсі з навчальної дисципліни «Історія України», навчальної дисципліни «Людина і світ».

Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньої програми «Охорона праці», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання

Програмні результати навчання	ПРН
Аналізувати суспільні явища й процеси на рівні, необхідному для професійної діяльності, знати нормативно-правові засади забезпечення цивільного захисту, охорони праці, питання нормативного регулювання забезпечення заходів у сфері цивільного захисту та техногенної безпеки об'єктів і територій	ПРН03

- формування у здобувачів вищої освіти наступних компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, ПК
Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу	ЗК03

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

Модуль № 1. Сутність філософії, історичні етапи та головні напрями розвитку

Тема 1.1. Філософія, її походження і місце в історії культури.

Соціально-культурні передумови виникнення філософії. Філософія і світогляд. Історичні типи світогляду та його особливості. Взаємозв'язок і розвиток міфології, релігії та філософії. Зародження філософської думки. Ідея мудрості. Предмет філософії. Основне коло філософських питань: світ і людина, сутність і зміст людського існування. Специфіка філософського усвідомлення світу. Методи філософії. «Основне питання філософії» як філософська проблема. Соціальна спрямованість філософського знання. Місце і роль філософії у сучасному суспільному житті. Головні функції філософії. Сутність загальнолюдських цінностей у філософії. Людина як найвища цінність. Філософське обґрунтування гуманізму. Головні напрями філософії.

Тема 1.2. Філософія Давнього Сходу.

Особливості східної і західної парадигм (моделей) філософування. Історичні, соціально-політичні передумови та духовні джерела давньоіндійської філософії. Ортодоксальні (класичні) та неортодоксальні (некласичні) філософські школи давньоіндійської філософії. Конфуціанство та даосизм як основні школи давньокитайської філософії.

Тема 1.3. Антична філософія.

Історичні етапи розвитку античної філософії. Основні риси античної філософії; об'єктивізм, універсалізм, інтелектуалізм, фіналізм. Від хаосу до космосу. Натурфілософський характер досократичної філософії, її універсалістські орієнтації (Мілетська школа, Геракліт, Піфагореїзм). Криза унітарних засад мислення (Елейська школа). Плюралістична тенденція філософського освоєння світу (Емпедокл, Анаксагор, Демокріт). Класична еллінська філософія (софісти, Сократ, Платон, сократичні школи, Аристотель). Проблема буття, людини та суспільства в античній філософії. Антропоцентризм грецької просвіти. Антична діалектика. Філософія еллінізму (епікуреїзм, стоїцизм, скептицизм). Філософія давнього Риму (М.Цицерон, Л.Кар). Давньоримський стоїцизм (Л.Сенека, Марк Аврелій).

Тема 1.4. Філософія середньовічного суспільства. Світоглядна революція Відродження. Особливості середньовічного світогляду: креаціонізм. Духовна орієнтація середньовічної парадигми західноєвропейської філософії. Апологетика (західна і східна).

Релігійний характер філософської думки. Діалог філософсько-теологічних концепцій стосовно розв'язання питання про співвідношення віри і розуму між Тертуліаном і Августином, Ф.Аквінським і Д.Скотом. Християнський неоплатонізм (Плотін, Ямвліх, Прокл). Схоластика і екзистенційно-містична традиція середньовічної філософії. Суперечка про природу загальних понять: реалізм і номіналізм. Гуманістичний характер філософії епохи Відродження. Реформація. Пантеїстичний характер натурфілософії епохи Відродження (М.Коперник, Дж.Бруно, М.Кузанський). Геліоцентризм і вчення про нескінченність Всесвіту (Г.Галілей). Суспільно-політичні погляди Н.Макіавеллі. Соціально-утопічне мислення (Т.Мор, Т.Кампанела). Філософські засади Реформації (М.Лютер, Ж.Кальвін).

Тема 1.5. Філософія Нового часу та Просвітництва. Культурно-історичні передумови західноєвропейської філософії Нового часу (XVII - XVIII ст.). Наукова революція XVI - XVII ст. (І.Ньютон та її вплив на новочасну філософію. Проблема методу пізнання в новочасній філософії (Ф.Бекон, Р.Декарт, Б.Спіноза, Г.Лейбніц). Контрверзні напрями розвитку новочасної філософії: раціоналізм і емпіризм, матеріалізм і ідеалізм, натуралізм (об'єктивізм) і суб'єктивізм, раціоналізм і ірраціоналізм. Створення механістичної картини світу. Поняття субстанції. Філософія просвітництва (Ш.Монтеск'є, Вольтер, Ж.Ж.Русо). Французький матеріалізм XVIII ст. (Ж.Ламетрі, П.Гольбах, К.Гельвецій). Антипросвітницький ідейний рух: романтизм.

Тема 1.6. Німецька класична філософія.

Фундатори німецької класичної філософії, її ідейні джерела та культурно-історичні передумови. Особливість нового типу філософування у царині гносеології та онтології. Переосмислення місця суб'єкта. Критична філософія Канта; сутність «коперніковського» перевороту у філософії. Вчення про два світи: світ ноуменів і феноменів. Пізнавальні здатності людині (чуттєвість, свідомість, розум). Розмежування науки і метафізики. Теоретичний і практичний розум. Етичний категоричний імператив.

Суб'єктивний ідеалізм Й.Фіхте. Структура фіхтеанського ідеалізму. Об'єктивний ідеалізм Ф.Шеллінга. Натурфілософія Шеллінга. Система об'єктивного ідеалізму Г.Гегеля. Тріадний принцип розвитку абсолютної ідеї. Принцип тотожності буття і мислення (Наука логіки). Вчення про категорії. Закони діалектики. Філософія духу. Гегелівська філософія історії. Суперечність між методом і системою філософії Гегеля.

Філософський антропологізм Л.Фойєрбаха. Філософія марксизму (К.Маркс, Ф.Енгельс): на зламі класичної і некласичної філософії.

Тема 1.7. Західна філософія кінця XIX – початку XX ст. Сучасна світова філософія. Поняття сучасності (модерну) у філософії. Криза «новочасної» («новоєвропейської») філософії. Неокантіанство (Г.Коген, Е.Касіпер, Г.Рікерт), неогегель'янство (Дж.Ройс, Б.Кроче, Ж.Іполіт) й неотомізм (Ю.Бохенський, Ж.Марітен, Е.Жільсон, Т. де Шарден) як спроби модернізації новочасної філософії.

Історичні етапи розвитку позитивізму: перший позитивізм (О.Конт), «другий позитивізм» — емпіріокритицизм (Е.Мах, Р.Авенаріус), «третій позитивізм» — неопозитивізм та його етапи розвитку: логічний позитивізм (Віденський гурток (А.Тарський, Р.Карнап), семантичний («лінгвістичний») позитивізм (Л.Вітгенштайн) та «постпозитивізм» (К.Попер). Аналітична філософія (Б.Расел, Дж.Мур). Феноменологія (Е.Гусерль).

Прагматистсько-діяльнісний поворот у філософії (Ч.Пірс, В.Джемс). Філософія пізнання і мови: структуралізм (К.Леві-Строс, М.Фуко, Ж.Лакан), герменевтика (Г.Гадамер). Неомарксизм XX ст., Франкфуртська школа (М.Горкгаймер, Т.Адорно, Ю.Габермас).

Напрями філософського ірраціоналізму: екзистенціальна філософія (С.К'єкегор) та її головні напрями: «фундаментальна онтологія» (М.Гайдегер), німецький екзистенціалізм (К.Ясперс), французький екзистенціалізм (Ж.-П.Сартр, «філософія абсурду» А.Камю),

феноменологія (Е.Гусерля), філософія життя, персоналізм (Е.Мун'є), психоаналіз (З.Фройд, К.Юнг), інтуїтивізм (А.Бергсон).

Розмивання класичних світоглядних ціннісних засад у філософії постмодерну: деконструкція метафізики (Ж.Деріда), критика гранднаративів модерну (Ж.-Ф.Ліотар), підризу влади мовних матриць (Р.Барт).

Тема 1.8. Вітчизняна філософія.

Джерела української філософської культури. Особливості типу української філософської парадигми. Міфоепічний світогляд проукраїнського етносу (IX — XI ст.).

Становлення християнського світогляду на Русі. Двовір'я. Початки філософії в культурі Київської Русі X—XII ст. (Іларіон Київський, Кирило Філософ, Клим Смолятич „Бджола”).

Становлення християнського неоплатонізму XIV—XVI ст. (агіографія, ісихазм, ареопагітизм). Братські школи. Острозький культурний центр. Українські полемісти (Іван Вишенський). Києво-Могилянський колегіум (1632-1701). Розвиток філософії українського духу в Києво-Могилянській академії (1701 - 1818).

Г.Сковорода — родоначальник української класичної філософії. Українське просвітництво. Філософія культури українського бароко. Український романтизм (М.Гоголь, М.Костомаров, П.Куліш, Т.Шевченко та ін.). Академічна філософія в Україні: філософія серця П.Юркевича. Філософія української національної ідеї в кінці XIX—початку XX ст. (М.Драгоманов, І.Франко, М.Грушевський, Д.Донцов, В.Липинський). Філософія мови О.Потебні. Філософія української діаспори (Д.Чижевський, І.Лисяк-Рудницький, І.Мірчук).

Українське філософське відродження 60-х років XX ст. (П.Копнін). Місце філософії у відродженні духовної культури українського народу.

Тема 1.9. Проблеми буття та свідомості.

Актуальність філософії буття. Сутність і основні проблеми буття. Буття і суще (онтологічне і онтичне). Основні категорії онтології: субстанція, простір, час, кількість, якість. Буття людини. Суспільне й індивідуальне буття людини. Форми життєвого світу людини: природний світ (довкілля, універсум артефактів), соціальний світ (соціум, етнос, держава), духовний світ (мораль, мистецтво, релігія, філософія).

Ідеальний і матеріальний модуси буття. Форми існування матерії. Свідомість як відображення буття. Структура свідомості. Форми свідомості. Відображення та його рівні. Свідомість і психіка. Свідомість і мова. Буття і субстанція.

Типи онтології: реалізм (матеріалізм), спіритуалізм (ідеалізм), монізм, плюралізм. Діалектичні закони розвитку буття. Проблема єдності світу. Онтологія і теологія. Ідея Бога.

Тема 1.10. Філософське вчення про цінності (аксіологія). Пізнання як специфічна форма ставлення людини до світу. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Форми (чуттєве та раціональне) та рівні пізнання (емпіричний та теоретичний). Єдність чуттєвого і раціонального в пізнавальному процесі та його різновиди: повсякденно-практичне, ігрове, міфологічне, релігійне, художньо-образне, філософське, наукове.

Пізнання і творчість. Фантазія і продуктивне уявлення. Творчість і інтуїція. Пояснення й розуміння. Раціональне пізнання і практика. Пізнання і знання. Проблеми істини. Істина монологічна (наукова, «епістема») і поліфонічна (філософська, «алетейя»). Критерії істини. Істина і цінність. Істина і мудрість. Рівні знання: віра (гносеологічна віра - believe і релігійна віра - faith), гадка («дока»), дискурсивне («епістемне») знання, «софійне» знання (мудрість). Класична концепція істини та її альтернативи в сучасній філософії: когерентна, прагматична, конвенціоналізм, прагматизм, логічний позитивізм, дискурсивна.

Тема 1.11. Логіка та методологія наукового пізнання. Мислення як ідеальний процес відображення дійсності свідомістю. Предмет логіки як філософської науки про форми та закони мислення. Основні форми логічного мислення: поняття, судження, умовивід. Логічна помилка та її різновиди. Основні формально-логічні закони.

Логіка поняття. Логічні операції з поняттями (обмеження та узагальнення понять, визначення понять, поділ понять) та їх правила.

Логіка судження (висловлювання). Види суджень: прості і складні судження. Логічна структура суджень. Об'єднана кількісно-якісна характеристика простих категоричних суджень. Види складних суджень. Поняття формалізації. Відношення між судженнями: «логічний квадрат».

Логіка умовиводу. Види умовиводів: дедукція, індукція, традукція. Силогістика. Простий категоричний силіогізм, його правила, фігури і модуси. Ентимема. Полісиліогізм. Умовиводи із складних суджень-засновків. Логіка доведення і спростування. Способи і правила прямого і непрямого (аналогічного) доведення і спростування.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (очна (денна, вечірня) форма):

Назви модулів та тем	Кількість годин за формами навчання						
	усього	у тому числі					
		лекції	семінарські заняття	практичні заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійна робота	Поточний контроль
1- й семестр							
Модуль №1. Сутність філософії, історичні етапи та головні напрями розвитку							
Тема 1.1. Філософія, її походження і місце в історії культури.	8	2	2			4	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема 1.2. Філософія Давнього Сходу.	8	2	2			4	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема 1.3. Антична філософія.	8	2	2			4	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема 1.4. Середньовічна філософія та філософія епохи Відродження.	8	2	2			4	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема 1.5. Філософія Нового часу та Просвітництва.	8	2	2			4	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема 1.6. Німецька класична філософія.	8	2	2			4	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема 1.7. Західна філософія кінця XIX – початку XX ст. Сучасна	8	2	2			4	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота

світова філософія.							
Тема 1.8. Вітчизняна філософія.	8	2	2			4	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема 1.9. Проблеми буття та свідомості.	8	2	2			4	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема 1.10. Філософське вчення про цінності (аксіологія).	8	2	2			4	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Тема 1.11. Логіка та методологія наукового пізнання.	8	2	2			4	опитування, письмові завдання, індивідуальна робота
Підсумкова модульна (контрольна) робота	2		2				2
Разом	90	22	24			44	2

Індивідуальні завдання (орієнтовна тематика індивідуальних завдань):

З навчальної дисципліни «Філософія» у якості виконання індивідуальних завдань для здобувачів вищої освіти запропоновано виконання рефератів. Тематика рефератів повинна мати гуманітарно-просвітницьку та філософську спрямованість. Окрім запропонованих для написання тем здобувач може обрати власну, вільну тему. Відпрацьоване індивідуальне завдання є елементом допуску до здавання підсумкового контролю за навчальну дисципліну та відноситься до категорії відпрацьованих звітних матеріалів навчання за даною навчальною дисципліною. Реферат відпрацьовується кожним здобувачем вищої освіти відповідно до вказівок стосовно написання рефератів. Викладачем оцінюється розуміння здобувачем вищої освіти висвітленої теми, послідовність під час відповіді, самостійність мислення, впевненість в правоті своїх суджень, вміння виділяти головне, вміння робити висновки, показувати перспективу розвитку ідеї або проблеми, відсоток унікальності та запозичення текстового документу (плагіат), уміння публічно чи письмово представити звітний матеріал.

Орієнтовна тематика індивідуальних завдань (рефератів):

1. Поняття світогляду та його історичні типи.
2. Докласична антична філософія: головні школи та проблеми.
3. Натурфілософія і сучасна наука.
4. Філософія Сократа: проблема людини та діалогічної природи філософського знання.

5. Ідеальна держава Платона й сучасні теорії держави: набутки і втрати.
6. Соціально-політичне вчення Аристотеля.
7. Філософська система Ф. Аквінського.
8. Августин Блаженний – засновник християнської антропології.
9. Віра і знання: проблеми розмежування.
10. Гуманізм і проблема людської індивідуальності у філософії Відродження.
11. Суспільно-правовий ідеал Просвітництва. Просвітницька трактовка людини та держави.
12. Наукова революція XVI –XVII ст.: проблеми і набутки.
13. Концепція нової науки Ф. Бекона.
14. Емпіризм: сутність та проблеми.
15. Діалектика як тип світогляду у філософії Гегеля.
16. Філософська культура Київської Русі.
17. Філософські ідеї діячів Острозького культурно-освітнього центру.
18. Антропологічний характер філософії Г. Сковороди.
19. Українські філософи XIX століття про людину і суспільство.
20. Філософія серця П. Юркевича.
21. Філософські ідеї в класичному психоаналізі З. Фрейда.
22. Проблема свободи у філософії екзистенціалізму.
23. Система позитивної філософії О. Конта.
24. «Філософія абсурду» А. Камю.
25. Цінності буття в антропології М. Шелера.
26. Уявлення про людину та суспільство у філософії постмодернізму.
27. Концепція соціуму в постмодернізмі.
28. Проблема раціонального та ірраціонального в західній філософії XIX ст.
29. Києво-Могилянська академія, її вплив на філософську думку українського та інших народів. (Ф. Прокопович, І. Гізель, П. Могила).
30. Філософія в Київському та Харківському університетах.
31. Соціально-філософські ідеї М. Драгоманова, І. Франка, Л. Українки.
32. Філософські ідеї в українській культурі на поч. XX ст.
33. Філософський аспект походження людини. Походження людини: необхідність чи випадковість.
34. Найвищі моральні цінності людини. "Золоте правило" моралі.
35. Глобальні проблеми XXI ст. та головні суспільно-політичні процеси. Проблема «ціни» прогресу.
36. Людина в постіндустріальному суспільстві.
37. Використання цифрових технологій державою в реалізації її функцій.
38. Філософія війни. Збройна агресія Російської Федерації проти України.
39. Інформаційна безпека в умовах війни.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується в таких формах: навчальні заняття у вигляді лекцій, семінарських занять, виконання індивідуальних завдань, консультацій, контрольних заходів, самостійної

роботи.

В навчальній дисципліні використовуються такі методи навчання і викладання:

- методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, пояснення, бесіда, інструктаж); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація, спостереження);

методи навчання за характером логіки пізнання: аналітичний; синтетичний; індуктивний; дедуктивний; продуктивний;

- методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається: проблемний виклад; частково-пошуковий; дослідницький;

- інноваційні методи навчання: робота з навчально-методичною літературою та відео метод; навчання з використанням технічних ресурсів; інтерактивні методи; методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички;

- науково-дослідна робота;

- самостійна робота.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: диференційний залік, стандартизовані тести, реферати, есе, студентські презентації та виступи на наукових заходах.

Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль результатів навчання здобувачів освіти проводиться у формі фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових, тестових завдань, контрольної роботи. Він призначений для перевірки якості засвоєння попередньо викладеного навчального матеріалу, стимулювання навчальної роботи здобувачів вищої освіти.

Підсумкова оцінка визначається за результатами отриманих модульних оцінок (балів) за усі модулі та відповіді на диференційному заліку.

З навчальної дисципліни «Філософія» підсумковою формою контролю є диференційний залік по завершенню вивчення навчальної дисципліни (1-й семестр). визначається як сума поточних оцінок (балів) за вивченим модулем. Оцінювання кожного модуля необхідно проводити таким чином, щоб звітність за результатами засвоєння модуля була як за обов'язкові види робіт так і за допоміжні завдання (активність та успішність здобувачів вищої освіти під час проведення семінарів, захисту рефератів, доповідей, презентацій тощо).

Розподіл балів, які отримують здобувачі, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є:

- диференційний залік

Очна форма											Розподіл балів			
T1.1	T1.2	T1.3	T1.4	T1.5	T1.6	T1.7	T1.8	T1.9	T1.10	T1.11	Модуль на контрольна робота	Індивідуальна самостійна робота	Підсумковий контроль (диференційний залік)	Сума балів за дисципліну
4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	4	24	12	20	100

Поточний контроль.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на семінарському занятті (оцінювання в діапазоні 0 – 4 бали). Контроль здійснюється з метою з'ясування рівня засвоєння теоретичного матеріалу та навичок аналітичного і логічного мислення з навчальної дисципліни «Історія та культура України» і оцінюється:

4 бали – здобувач вільно володіє усім навчальним матеріалом, аргументовано висловлює свої думки, наводить приклади, прослідковує причинно-наслідкові зв'язки, робить висновки та узагальнення, виконує додаткові завдання підвищеної складності;

3 бали – здобувач загалом володіє навчальним матеріалом, висловлює свої думки, може окреслити більшість проблем теми, узагальнює фактичний матеріал, робить висновки та узагальнення;

2 бали – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі проблеми теми, узагальнює фактичний матеріал;

1 бал – здобувач фрагментарно володіє матеріалом, не прослідковує логічно-послідовні зв'язки, має складності з узагальненнями, допустив суттєві помилки у відповіді;

0 балів – теоретичний матеріал не опрацьовано, здобувач не намагається знайти відповіді на завдання семінару.

Модульний контроль.

Критерії оцінювання знань здобувачів при виконанні контрольних робіт (оцінювання в діапазоні від 0 до 24 балів):

23-24 балів – дано ґрунтовні розгорнуті відповіді на творчо-аналітичні завдання, без помилок виконано тестові завдання;

19-22 балів – виконано усі завдання, проте недостатньо обґрунтовано результати, незначні неточності у відповідях; допущено декілька помилок у тестових завданнях;

15-18 балів – неточності при виконанні творчих завдань, частково порушені логічно-послідовні зв'язки та допущено помилки (2-3) у тестових завданнях;

11-14 балів – неповні відповіді на теоретичні питання, відсутні висновки та узагальнення, у тестових завданнях допущено 4-5 помилок;

7-10 балів – стисла відповідь на творчі завдання відсутня аргументація та узагальнення, у тестових завданнях 6-9 помилок;

3-6 балів – фрагментарна відповідь на творчі завдання або не виконане одне з них, відсутня аргументація; у тестових завданнях 10-12 помилок;

0-3 бали – невдала спроба виконати завдання, відповіді короткі, неточні, або відсутні; виконано 20% тестових завдань.

У творчій частині модульної контрольної роботи викладачем оцінюється повнота розкриття питань, цілісність, системність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки. У тестовій частині – оцінюється правильність виконання завдань.

Індивідуальні завдання.

Оцінювання індивідуальних завдань (самостійна робота) здійснюється на семінарських заняттях за шкалою від 0 до 3 балів.

Оцінюється понятійний рівень здобувача, логічність та послідовність відповіді, самостійність мислення, впевненість у своїх судженнях, вміння відстоювати власну позицію, аргументувати, виділяти головне, вміння робити висновки, розкривати перспективу розвитку ідеї або проблеми, креативність мислення; допустимий відсоток запозичень, вміння публічно чи письмово представити досліджуваний матеріал.

Підсумковий контроль.

Підсумковий контроль успішності проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі, проводиться у формі диф.заліку.

Перелік теоретичних питань для підготовки до диференційованого заліку:

1. Філософія, її предмет та функції.
2. Історичні типи світогляду.
3. Філософія як раціональна форма світогляду.
4. Основні течії філософської думки в Стародавньому Китаї.
5. Основні положення буддизму.
6. Релігійно-філософські течії Стародавньої Індії (індуїзм, джайнізм).

50. Суспільна свідомість та її структура.
51. Світ людських цінностей.
52. Походження і сутність глобальних проблем.
53. Сучасна НТР. Основні напрямки НТР
54. Соціальні наслідки НТР.
55. Екологія та екологічні проблеми в Україні.
56. Філософський аспект походження людини. Походження людини: необхідність чи випадковість.
57. Основні методи емпіричної наукової діяльності: спостереження, вимірювання, експеримент.
58. Основні форми наукового пізнання (факт, гіпотеза, проблема, закон, теорія).
59. Духовні проблеми сучасності.
60. Роль цінностей в житті людини.
61. Сучасні соціально-екологічні глобальні проблеми.
62. Діалектика як вчення про розвиток. Закони діалектики
63. Найвищі моральні цінності людини. "Золоте правило" моралі.
64. Глобальні проблеми ХХІ ст. та головні суспільно-політичні процеси. Проблема «ціни» прогресу.
65. Людина в постіндустріальному суспільстві
66. Використання цифрових технологій державою в реалізації її функцій.
67. Збройна агресія Російської Федерації проти України.
68. Інформаційна безпека в умовах війни.

Політика викладання навчальної дисципліни

Основні засади політики викладання навчальної дисципліни «Філософія» відображені в Кодексі академічної доброчесності НУЦЗ України.

Кодекс встановлює загальні принципи, правила академічної доброчесності та етичної поведінки, якими повинні керуватися здобувачі вищої освіти.

Основними принципами академічної доброчесності є: справедливість, довіра, повага, партнерство, відповідальність, законність. Порушеннями академічної доброчесності вважаються: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання.

Також важливо дотримуватися вимог та правил поведінки здобувачів на заняттях. Недопустимим є пропуск або запізнення на заняття, а також використання мобільних телефонів, планшетів чи інших мобільних пристроїв без дозволу науково-педагогічного працівника. Здобувачі вищої освіти зобов'язані своєчасно виконувати всі вимоги навчального процесу. Несвоєчасне виконання індивідуальних завдань, порушення термінів захисту завдань або ліквідації заборгованості призводить до зниження оцінки.

Також необхідно дотримуватись інших вимог, що не суперечать законодавству України та нормативним актам НУЦЗ України.

Рекомендовані джерела інформації

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Конституція України. Київ: Преса України, 1997. 54с.
2. Закон «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
3. Кодекс цивільного захисту України (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5403-17#Text>
4. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 04.11.1950: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text
5. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23.04.1991 № 987-ХІІ. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/987-12#Text>
6. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права від 16.12.1966. https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_043#Text

Базова література

- 1 Освітньо-професійна програма вищої освіти «Охорона праці» за спеціальністю 263 «Цивільна безпека» галузі знань 26 «Цивільна безпека» для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти.
- 2 Александрова А. В. Філософія Середніх віків та доби Відродження: підручник. Київ: ПАРАПАН, 2002. 170 с.
- 3 Андрущенко В. П. Історія соціальної філософії: (Західноєвропейський контекст): підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: Тандем, 2000. 412 с.
- 4 Андрущенко В.П., Волинка Г.І., Мозгова Н.Г. та ін. Філософія. Природа, проблематика, класичні розділи. Навчальний посібник. Київ: Каравела, 2009. 463 с.
- 5 Андрущенко В.П. Михальченко М.І. Сучасна соціальна філософія: Курс лекцій. Київ: «Генеза», 2003. 368 с.
- 6 Арутюнов В. Х., Кирик Д. П., Мішин В. М. Логіка: Навч. посібник для економ.: Вид. друге, доп. і перероб. Київ, 2000. 284 с.
- 7 Афанасенко В. С., Горлач М. І., Данильян О.Г., Дзьобань О.П., Квіткін П.В. Соціальна філософія: підруч. для вищої шк. Харків: Прапор, 2011. 679 с.
- 8 Гатальська С.М. Філософія культури: Підручник для студ. вищих навч. закл. Київ: Либідь, 2010. 328 с.
- 9 Горлач М.І., Кремень В.Г., Ніколаєнко С.М., Требін М.П. та ін. Основи філософських знань: Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 1028 с.
- 10 Горський В. С. Історія української філософії: Навч. посібник. Київ: Накова думка, 2001. 374 с.
- 11 Горський В. С. Філософія в українській культурі (методологія та історія): філос. нариси. Київ: Центр практичної філософії, 2001. 235 с.
- 12 Губар О.М. Філософія: інтерактивний курс лекцій: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 416 с.
- 13 Данильян О. Г. Філософія : підручник / О. Г. Данильян, В. М. Тараненко. – 2ге вид., допов. і переробл. Харків: Право, 2012. 312 с.
- 14 Ільїн В.В., Кулагін Ю.І. Філософія. Ч.1. Історія розвитку філософської думки. Підручник в 2 ч. Київ: «Альтерпрес», 2002. 464 с.
- 15 Історія східнослов'янської філософії: державно-правовий контекст (XVIII-XX століття): навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / уклад.: В. В. Кузьменко, Л. Р. Наливайко, О. М. Обушенко [та ін.]. Київ : Хай-Тек Прес, 2014. 304 с.
- 16 Історія української філософії: підручник / М. Ю. Русин, І. В. Огородник, С. В. Бондар [та ін.]. Київ: Київський університет, 2008. 591 с.

- 17 Історія філософії: підруч. для вищ. школи / В. Г. Кремень (керівник авт. кол.), В. С. Афанасенко, В. І. Волович та ін. Харків: Прапор, 2003. 768 с.
- 18 Історія філософії: підручник / А. К. Бичко, І. В. Бичко, В. Г. Табачковський. Київ: Либідь, 2001. 408 с.
- 19 Конверський А. Є. Логіка: Підручник для студентів юридичних факультетів. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 304 с.
- 20 Кралюк П. М. Історія філософії України: підручник. Київ : КНТ, 2015. 652 с.
- 21 Лазарчук Ю.В., Виноградов Д.С. Філософія. Дайджест для студ. і аспір.

Допоміжна література

1. Абельяр П. Історія моїх страждань. Утішне послання до друга. Листування Абельяра й Елоїзи. Ісповідь віри Елоїзі: Біографія (Автобіографія) / пер. з латин. : Р. Паранько; ред. В. Мартинюк. Львів: Літопис, 2004. 132 с.
2. Августин. Сповідь / пер. з латини Ю. Мушака; авт. післямови С. Здіорук. Київ: Основи, 1999. 319 с.
3. Аквінський Т. Коментарі до Аристотелевої «Політики» / пер. з лат. О. Кислюка. Київ: Основи, 2003. 794 с.
4. Антологія сучасної аналітичної філософії, або жук залишає коробку / за наук. ред. А. С. Синиці ; пер.: І. В. Грабовський, У. І. Луц, А. С. Львів.: Літопис, 2014. 374 с.
5. Арндт Х. Джерела тоталітаризму: пер. з англ. Київ: Дух і літера, 2002. 539 с.
6. Боецій С. Розрада від філософії / пер. з лат. А. Содомора. Київ: Основи, 2002. 146 с.
7. Вальденфельс Б. Вступ до феноменології: пер. з нім. Київ: Альтерпрес, 2002. 173 с.
8. Вернадський В. І. Вибрані праці. Київ: Наукова думка, 2005. 301 с.
9. Габермас Ю. Залучення іншого. Студії з політичної теорії. Львів: Астролябія, 2006. 416 с.
10. Гадамер Г.-Г. Герменевтика і поетика: вибрані твори. Київ: Юніверс, 2001. 280 с.
11. Класики політичної думки: від Платона до Макса Вебера: пер. з нім. / ред. Є. Причепій. Київ: Тандем, 2002. 580 с.
12. Кортгаазе В. Від Меланхтона до Коменського та Чижевського. Дрогобич: Коло, 2005. 378 с.
13. Леві-Строс К. Первісне мислення / пер. з фр., вступне слово та прим. С. Йосипенка. Київ: Український центр духовної культури, 2000. 324 с.
14. Мак-Люен М. Галактика Гутенберга: становлення людини друкованої книги. Київ: Ніка-Центр, 2001. 464 с.
15. Поппер К. Відкрите суспільство та його вороги: Т. 1 У полоні Платонових чарів / пер. з англ. : О. Коваленко. Київ: Основи, 1994. 444 с.
16. Тур М. Г. Некласичні моделі легітимації соціальних інститутів. Київ: ПАРАПАН, 2006. 396 с.
17. Філософія сьогодні. Розмови з Ульрихом Беком, Гансом-Георгом Гадамером, Юргеном Габермасом, Гансом Йонасом, Отфридом Гьофе, Віторіо Гьосле, Ричардом Рорті та іншими / пер. з нім. : А. Богачова; відп. ред. : С. Пролеєв. Київ: Альтерпрес, 2003. 168 с.
18. Фукуяма Ф. Ідентичність. Потреба в гідності й політика скривдженості. Київ: Наш формат, 2020. 192 с.
19. Чижевський Д. Філософія Г. С. Сковороди / Підготовка тексту й передне слово проф. Леоніда Ушкалова. Харків: Прапор, 2004. 272 с.
20. Юркевич П. Історія філософії права: рукописна спадщина : пер. з рос. та нім. / упоряд. Р. Піч, М. Лук; заг. ред. В. Нічик. Київ: Український світ, 1999. 752 с.
21. Яннарас Х. Свобода етосу / пер. М. Ткачук. Київ: Дух і літера, 2003. 268 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Інституту філософії ім. Г.С. Сковороди Національної академії наук України – провідної установи з розвитку філософської науки в Україні, <http://www.filosof.com.ua/>
2. Міжнародний журнал «ScienceRise», <http://www.sr.org.ua>
3. Збірник наукових праць «Гілея: науковий вісник». Фахове видання з філософських, політичних та історичних наук, <http://www.gileya.org/>
4. Електронна бібліотека кафедри філософії та методології науки філософського факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, <http://www.philsci.univ.kiev.ua/>
5. Інтернет-енциклопедія філософських наук (англ.), <https://iep.utm.edu/>
6. Вікіпедія українською, <http://ua.wikipedia.org/>
7. Популярний електронний архів JSTOR включає в себе архіви провідних світових журналів з соціології, політології, права, освіти, статистики, історії, екології, філософії, економіки та ін. (англ.), <https://www.jstor.org/>

Розробник:

кандидат історичних
наук, доцент, старший
викладач кафедри СГД

Леся ГОРЕНКО

